

ДЕРЖАВНА ФІСКАЛЬНА СЛУЖБА УКРАЇНИ

**Центр перепідготовки та підвищення кваліфікації
керівних кадрів Міністерства доходів і зборів України**

М.Є. Чулаєвська

**Організаційно-правові засади імплементації
Угоди про асоціацію між Україною та ЄС**

Навчальний посібник

КИЇВ – 2015

Лист погодження

Рукопис модуля, складений Центром перепідготовки та підвищення кваліфікації керівних кадрів Міністерства доходів і зборів України відповідно до Наказу Міністерства доходів і зборів України від 04.02.2014 №113 «Про затвердження Положення про систему підвищення рівня професійної компетентності посадових осіб органів доходів і зборів», Положення про дистанційне навчання затверджене наказом Міністерства освіти та науки України від 25.04.2013 №46, Положення про дистанційне навчання за технологією Moodle, затверджене наказом Центру ППККК Міндоходів України від 19.09.2014 №37-з та Порядку проведення очно-дистанційного навчання за професійними напрямками підвищення кваліфікації у Центру перепідготовки та підвищення кваліфікації керівних кадрів органів ДПС України, затверджене наказом від 23.01.2013 №05-з.

Автор:	Чулаєвська Марина Євгенівна – старший викладач кафедри державного управління та податкової політики, кандидат наук державного управління	_____	_____
		(підпис)	(дата)
Схвалено:	на засіданні кафедри державного управління та податкової політики, протокол № _____ від _____		
	Свешніков Сергій Миколайович – завідувач кафедри державного управління та податкової політики, кандидат технічних наук, старший науковий співробітник	_____	_____
		(підпис)	(дата)
Погоджено:	Юрченко Володимир Володимирович – директор Центру перепідготовки та підвищення кваліфікації керівних кадрів органів державної податкової служби України, кандидат економічних наук, доцент	_____	_____
		(підпис)	(дата)

ПРОГРАМА МОДУЛЯ

Актуальність модуля визначається:

- початком нового етапу розвитку співпраці України і ЄС у зв'язку з підписання Угоди про асоціацію;
- тим, що процес імплементації положень Угоди про асоціацію виявився складним і потребує максимального залучення суспільно-політичних ресурсів
- важливістю з'ясування державними службовцями організаційно-правових засад імплементації Угоди про асоціацію для забезпечення належного втілення її положень.

Мета модуля – формування професійних компетенцій працівників органів ДФС України для виконання організаційних та управлінських функцій з метою забезпечення впровадження положень Угоди про асоціацію у сфері оподаткування.

Завдання модуля:

▪ ***систематизувати знання:***

- щодо основних засад імплементації Угоди про асоціацію;
- щодо особливостей імплементації положень у сфері економічної та торгівельної співпраці;
- відносно двосторонніх органів співпраці між Україною і ЄС;
- про можливості залучення громадянського суспільства до імплементації Угоди про асоціацію.

▪ ***удосконалити вміння:***

- прогнозувати наслідки прийнятих управлінських рішень під час імплементації угоди про асоціацію;
- визначати проблеми інституційного забезпечення процесу імплементації;
- роботи з нормативно-правовими актами уряду з метою забезпечення імплементації положень Угоди про асоціацію у сфері оподаткування.

Очікувані навчальні результати модуля:

- **знання:**
 - основні засад імплементації Угоди про асоціацію;
 - особливості імплементації положень у сфері економічної та торгівельної співпраці;
 - двосторонні органи співпраці між Україною і ЄС;
 - участь громадянського суспільства в імплементації Угоди про асоціацію.
- **вміння:**
 - прогнозувати наслідки прийнятих управлінських рішень під час імплементації Угоди про асоціацію;
 - визначати проблеми інституційного забезпечення процесу імплементації;
 - впроваджувати положення Угоди про асоціацію у сфері оподаткування.

Навчальна стратегія модуля

Реалізація завдань для досягнення навчальних результатів модуля здійснюється шляхом:

- самостійного вивчення навчального матеріалу на основі розробленого для модуля комплексу навчально-методичних матеріалів (НММ);
- виконання практичного завдання, спрямованого на розвиток вмінь на практиці застосовувати набуті теоретичні знання;
- участі у семінарських та практичних заняттях з метою розвитку креативного мислення для використання у професійній діяльності здобутих знань і вмінь;
- проведення вступної та вихідної самооцінки професійних компетенцій;
- підсумкового контрольного тестування до модуля.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН МОДУЛЯ

Тема. Організаційно-правові засади імплементації Угоди про асоціацію між Україною та ЄС.

СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЗА МОДУЛЕМ

- Презентація Модуля.
- Вступна самооцінка професійних компетенцій.
- Вивчення теоретичного матеріалу Модуля.
- Складання тесту для самоконтролю.
- Виконання практичного завдання.
- Участь у семінарському занятті.
- Вихідна самооцінка професійних компетенцій.
- Підсумкове тестування до Модуля.

РОЗПОДІЛ НАВЧАЛЬНИХ ГОДИН та БАЛІВ до МОДУЛЯ

	<i>Теорія, год.</i>	<i>Практ., год.</i>	<i>Семінар, год.</i>	<i>Тест, год.</i>	<i>Всього, год.</i>
Модуль	1	2	2	1	6
Бали	-	2	2	2	6

ФОРМИ КОНТРОЛЮ

Навчальні результати слухачів у межах Модуля оцінюються на основі:

- виконання практичного заняття;
- участі у семінарському занятті;
- підсумкового тесту;

Максимальна кількість балів за Модуль – 6.

Мінімальна необхідна кількість балів за Модуль – 3.

Вхідна самооцінка професійних компетенцій

№ зп	Компетенція	Рівень		
		Високий	Достатній	Недостатній
31	Основні засад імплементації Угоди про асоціацію			
32	Особливості імплементації положень у сфері економічної та торгівельної співпраці			
33	Двосторонні органи співпраці між Україною і ЄС			
34	Участь громадянського суспільства в імплементації Угоди про асоціацію			
B1	Прогнозувати наслідки прийнятих управлінських рішень під час імплементації Угоди про асоціацію			
B2	Забезпечення процесу імплементації			
B3	Впроваджувати положення Угоди про асоціацію у сфері оподаткування			

Вихідна самооцінка професійних компетенцій

№ зп	Компетенція	Рівень		
		Високий	Достатній	Недостатній
31	Основні засад імплементації Угоди про асоціацію			
32	Особливості імплементації положень у сфері економічної та торгівельної співпраці			
33	Двосторонні органи співпраці між Україною і ЄС			
34	Участь громадянського суспільства в імплементації Угоди про асоціацію			
B1	Прогнозувати наслідки прийнятих управлінських рішень під час імплементації Угоди про асоціацію			
B2	Забезпечення процесу імплементації			
B3	Впроваджувати положення Угоди про асоціацію у сфері оподаткування			

ТЕОРЕТИЧНІ та ІНФОРМАЦІЙНІ МАТЕРІАЛИ до МОДУЛЯ

1. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом і його державами-членами, з іншої сторони. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.kmu.gov.ua/kmu/control/uk/publish/article?art_id=246581344&cat_id=223223535 - Назва з екрана.
2. Розпорядження КМУ від 17 вересня 2014 р. № 847-р про Затверджено «План заходів з імплементації Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським Співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони, на 2014-2017 роки» [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua>
3. Розпорядження КМУ від 7 травня 2014 р. № 452-р «Про підписання Угоди про фінансування» (Контракт для України з розбудови держави) [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/452-2014-%D1%80>
4. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 17 вересня 2014 р. № 847-р «Про імплементацію Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським Співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони» [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/847-2014-%D1%80/page>
5. Угода про асоціацію Україна-ЄС: дороговказ реформ / Олександр Сушко, Ольга Зелінська, Роберт Хорольський та ін. – К.: Фонд Конрада Аденауера, Інститут Євро-Атлантичного співробітництва. – 2012. – 53 с.: http://www.kas.de/wf/doc/kas_32048-1522-13-30.pdf?120912135109

ТЕОРЕТИЧНИЙ МАТЕРІАЛ ДО МОДУЛЯ

Організаційно-правові засади імплементації Угоди про асоціацію між Україною та ЄС

Рукопис модуля, складений Центром перепідготовки та підвищення кваліфікації керівних кадрів Міністерства доходів і зборів України відповідно до Наказу Міністерства доходів і зборів України від 04.02.2014 №113 «Про затвердження Положення про систему підвищення рівня професійної компетентності посадових осіб органів доходів і зборів», Положення про дистанційне навчання затверджене наказом Міністерства освіти та науки України від 25.04.2013 №46, Положення про дистанційне навчання за технологією Moodle, затверджене наказом Центру ППККК Міндоходів України від 19.09.2014 №37-з та Порядку проведення очно-дистанційного навчання за професійними напрямами підвищення кваліфікації у Центру перепідготовки та підвищення кваліфікації керівних кадрів органів ДПС України, затверджене наказом від 23.01.2013 №05-з.

1. Основні засади імплементації Угоди про асоціацію	8
2. Особливості імплементації положень щодо економічної та торгівельної співпраці	11
3. Інституційні забезпечення імплементації Угоди про асоціацію	17
4. Система двосторонніх органів співпраці України та ЄС	18
5. Участь громадянського суспільства в процесі імплементації Угоди про асоціацію	21
Висновки і пропозиції	24

1. Основні засади імплементації Угоди про асоціацію
 2. Особливості імплементації положень щодо економічної та торгівельної співпраці
 3. Інституційні забезпечення імплементації Угоди про асоціацію
 4. Система двосторонніх органів співпраці України та ЄС
 5. Участь громадянського суспільства в процесі імплементації Угоди про асоціацію
- Висновки і пропозиції**

1. Основні засади імплементації Угоди про асоціацію

Ратифікація Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони Українським парламентом відбулась 16 вересня 2014 року.

Значимість УА для економічної інтеграції України до ЄС полягає, на думку директора Представництва Фонду Конрада Аденауера в Україні Г. Бауманн, в тому, що «ніколи раніше Європейський Союз не надавав жодній із країн, що не мала статус кандидата на вступ, такої широкої та документально зафіксованої перспективи, як це зроблено в Угоді про асоціацію» [35, с.2].

За своєю структурою Угода про асоціацію складається з таких частин:

- Преамбула, загальні цілі та принципи;
- Політичний діалог;
- Юстиція, свобода та безпека;
- Економічне та секторальне співробітництво;
- Енергетика;
- Поглиблена та всеохоплююча зона вільної торгівлі;
- Загальні, інституційні та прикінцеві положення.

Про важливість УА для розвитку української економіки прем'єр-міністр України А. Яценюк зазначив так: «Україна має чітку стратегію розвитку. Вона закріплена в Угоді про асоціацію з Європейським Союзом. Ця Угода містить перелік системних реформ, які має

виконати Уряд для досягнення європейських стандартів» [14, с.2]. 16 вересня 2014 р. – уряд затвердив План імплементації УА [33]. Постанова про європейський вибір України [26] проголосила, що «Верховна Рада України розглядає ратифікацію Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом не лише як стимулюючий фактор для здійснення подальших реформ в Україні, а й як черговий крок на шляху до досягнення кінцевої мети європейської інтеграції - набуття повноправного членства в Європейському Союзі».

Угода про асоціацію була підписана у два етапи: перший у березні 2014 р. – політичні положення; другий у червні 2014 р. – економічні. Особливістю УА є те, що вона набирає чинності також у кілька етапів. Перший розпочався у березні 2014 року, коли були підписані і набрали чинності положення угоди про політичну співпрацю. Другий етап рушив 1 листопада 2014 року, коли розпочалось тимчасове застосування положень УА, визначених у вербальній ноті [13] Ради ЄС. Третій етап має наступити 1 січня 2016 року, коли почнеться впровадження економічних положень та ЗВТ. Проте останній етап відбудеться лише після повної ратифікації УА країнами ЄС.

Важливим є те, що на період тимчасового застосування УА продовжують діяти положення Угоди про партнерство і співробітництво, в тій мірі, в якій її положення, не охоплюються тимчасовим застосуванням УА. Крім того УА передбачає, що будь-хто з партнерів може надіслати письмове повідомлення Депозитарію про свій намір припинити тимчасове застосування УА. Тимчасове застосування УА означає, що окремі розділи цього документа будуть введені в дію до завершення процесу ратифікації самої Угоди всіма державами-членами ЄС. Європейський Союз офіційно поінформував Україну [13], що тимчасово ЄС та Україною будуть виконуватися наступні частини Угоди, однак тільки в тій мірі, в якій вони охоплюють питання, що належать до компетенції Європейського Союзу:

- **Розділ I** «Загальні принципи»;

- **Розділ II** «Політичний діалог та реформи, політична асоціація, співробітництво та конвергенція у сфері зовнішньої та безпекової політики»: стаття 4 «Цілі політичного діалогу», стаття 5 «Форуми для проведення політичного діалогу», стаття 6 «Діалог та співпраця з питань внутрішніх реформ»;

- **Розділ III** «Юстиція, свобода та безпека»: стаття 14 «Верховенство права, повага до прав людини та основних свобод», стаття 19 «Рух осіб»;

- **Розділ V** «Економічне та секторальне співробітництво»:

- Глава 1 «Енергетична співпраця, включаючи ядерні питання» (за виключенням статті 338 (к) (щодо просування Механізму спільного запровадження Кіотського протоколу до Рамкової конвенції Організації Об'єднаних Націй про зміну клімату 1997 року), статей 339 (щодо обміну інформацією та досвідом) та 342 (щодо співпраці у сфері цивільного використання ядерної енергії);

- Глава 6 «Довкілля» (за винятком статей 361 – сфери співпраці, 362 (1) (с) – планування подолання наслідків стихійних лих та інших надзвичайних ситуацій, 364 – співпраця у сфері цивільного захисту, 365 (а) – розвиток всеосяжної стратегії у сфері навколишнього середовища та 365 (с) – розвиток та імплементація політики з питань зміни клімату);

- Глава 7 «Транспорт» (за винятком статті 368 (3) – обмін інформацією і спільну діяльність на регіональному та міжнародному рівнях, 369 (а) – розвиток сталої національної транспортної політики та (d) – приєднання до відповідних міжнародних транспортних організацій та угод). При цьому посилання у статті 369 (с) на «розвиток стратегій фінансування на стратегій фінансування, спрямованих на утримання, усунення перешкод у пропускній здатності та розвиток неповної інфраструктури» не створює будь-яких фінансових зобов'язань для держав-членів ЄС;

- Глава 12 «Фінансові послуги»;

- Глава 17 «Сільське господарство та розвиток сільських територій» (за винятком статті 404 (h) щодо посилення гармонізації з питань, які обговорюються в рамках міжнародних організацій);

- Глава 18 «Політика у галузі рибальства та морська політика» (за виключенням статті 410 (b) – ініціативи щодо перевірки та контролю рибальської діяльності шляхом використання необхідного обладнання для спостереження, 411 – співробітництво щодо інтегрованої морської політики);

- Глава 20 «Захист прав споживачів»;

- Глава 26 «Співробітництво з питань громадянського суспільства»;

- Глава 28 «Участь в програмах та агентствах ЄС»;

- Стаття 353 щодо поступового наближення до структури оподаткування, визначеної у праві ЄС;

- Стаття 428 щодо поступового наближення законодавства та практики до принципів права ЄС, зокрема у сфері інфекційних хвороб, служби крові, трансплантації тканин і клітин, а також тютюну;

- **Розділ VI** «Фінансове співробітництво та положення щодо боротьби із шахрайством»;

- **Розділ VII** «Інституційні, загальні та прикінцеві положення» за виключенням статті 479 (1) у тій мірі, в якій положення цього Розділу обмежені для забезпечення тимчасового застосування цієї Угоди як визначено у вербальній ноті;

- **Додатки XXVI, Додаток XXVII** (за винятком ядерних питань), **Додатки XXVIII-XXXVI** (за винятком пункту 3 – авіаційний транспорт – в Додатку XXXII), **XXXVIII-XLI, XLIII та XLIV**, а також **Протокол III**.

На сайті Кабінеті Міністрів України вказується, що «незважаючи на тимчасове застосування Угоди, цей документ з моменту його підписання є для України стимулом та стрижнем комплексної програми масштабних внутрішніх реформ у всіх сферах політичного, економічного та соціального життя нашої держави. Підтвердженням цього стало затвердження Урядом України 17 вересня 2014 року [33] Плану заходів з імплементації Угоди про асоціацію на 2014-2017 рр. [1], реалізація якого забезпечить ефективну підготовку Української Сторони, передусім, до роботи в умовах вільної торгівлі з Євросоюзом, та виконання взятих на себе зобов'язань щодо забезпечення верховенства права, дотримання прав людини, подолання корупції, реформування судової і правоохоронної системи, управління державними фінансами, державних закупівель» [5].

23 жовтня 2014 року Європарламентом було прийнято рішення про продовження одностороннього скасування та зменшення Європейським Союзом митних тарифів на товари, що походять з України, в рамках автономного преференційного торговельного режиму ЄС для України на період відтермінування початку тимчасового застосування положень Угоди, що стосуються створення зони вільної торгівлі. За оцінками Європейської Сторони конкретні фінансові переваги для України від запровадження торговельних преференцій становлять 497 млн. євро на рік [5].

З метою сприяння впровадженню реформ, запланованих Угодою про асоціацію, між Україною та ЄС було укладено Угоду про фінансування Контракту для України з розбудови держави [2]. Угодою передбачено надання 355 млн. євро безповоротної допомоги для розв'язання короткострокових економічних проблем і підготовки до проведення реформ в рамках Угоди про асоціацію: 250 млн. євро надійшло до загального фонду Державного бюджету у червні 2014 р., 105 млн. євро – очікується у III кварталі 2015 р. за умови виконання загальних та спеціальних умов Угоди. Крім того, Європейською Комісією запропоновано пакет заходів для підтримки України на період до 2020 року, обсягом до 11 млрд. євро. Цей пакет включає макрофінансову допомогу (кредитні ресурси) у розмірах 610 млн. євро і 1 млрд. євро; грантову допомогу ЄС - 1,4 млрд. євро. (включаючи 400 млн. євро, у рамках існуючих програм), кредитних ресурсів Європейський банк реконструкції та розвитку (5 млрд. євро) та Європейський інвестиційний банк (3 млрд. євро) [11].

Варто вказати, що імплементації Угоди про асоціацію сприяє фінансова допомога, яку ЄС надає в рамках різних проектів:

1. Європейського інструменту сусідства та партнерства шляхом реалізації: 203 проектів технічної допомоги (обсягом близько 265 млн.євро); 6 програм секторальної бюджетної підтримки (обсягом 344 млн. євро, з яких отримано 218,084 млн. євро); проектів Twinning (61 проект). До реалізації проектів залучені 45 державних органів і установ; 4 програми прикордонного співробітництва (120 діючих проектів на суму 77 млн євро).

2. Інструменту співробітництва з ядерної безпеки (обсягом близько 50 млн. євро).

3. Інструмент інституційної розбудови ТАІЕХ, спрямований на підвищення професійної спроможності українських державних службовців у сфері європейської інтеграції, надання короткострокової консультаційно-експертної допомоги з наближення до права ЄС законодавства України та його подальшого впровадження (10040 представників органів державної влади взяли участь у 451 заході).

Процес імплементації УА відбувається відповідно до Плану заходів на 2014-2017 роки, затвердженого у вересні 2014 року КМУ [1]. План прописує конкретні положення (розділи, глави, статті), які необхідно імплементувати, заходи, що мають бути вжиті для імплементації цих положень, строк їх виконання, органи управління, що несуть відповідальність за виконання тих чи інших заходів, а також партнерів з ЄС, які залучаються до імплементації УА. Для імплементації Розділу IV «Торгівля і питання, пов'язані з торгівлею» передбачено виконання понад 100 заходів, при чому по кожній статті УА передбачено по кілька заходів. Імплементація Розділу V «Економічне та галузеве співробітництво» потребує вжиття більше 300 заходів.

2. Особливості імплементації положень щодо економічної та торгівельної співпраці

Регулювання співпраці в економічному секторі між Україною і Європейським Союзом та його країнами відбувається в Розділі V «Економічне та галузеве співробітництво» Угоди про асоціацію. На відміну від положень УПС, які були більше декларативними, цей розділ регулює відносини щодо економічної та іншої галузевої інтеграції України з ЄС максимально вичерпно, часто посиляючись на додатки. Така складність регулювання, можливо, пов'язана з тим, що виконання положень цього розділу покликане підготувати Україну та її партнерів до повноцінного впровадження зони вільної торгівлі. Крім того, на думку фахівців [35, с.21-22], саме така співпраця «може принести найбільш відчутні результати для України – для споживачів, бізнесу тощо – вже в найближчій перспективі. Проте ці частини також несуть у собі найбільші ризики, вони матимуть серйозні макроекономічні наслідки для економіки України, а також передбачають масштабні зміни українського законодавства за багатьма напрямками і секторами економіки, оскільки пов'язані з необхідністю проведення великої кількості реформ».

Цю тезу підтверджують складні політичні та суспільні перетворення, які відбулись в Україні саме у зв'язку із перспективою підписання Угоди про асоціацію. Більше того, неоднозначна реакція частини українських стейкхолдерів, а також окремих іноземних партнерів на УА показує, наскільки вагомий вплив може справити впровадження її положень на мікро- та макроекономічну ситуацію.

Частина Угоди про асоціацію «Економічне та секторальне співробітництво» містить положення щодо цілей, завдань, напрямів та форм співпраці між Україною та ЄС у 28 сферах, зокрема – таких:

1. Співпраця у сфері енергетики, включаючи ядерну;
2. Макроекономічна співпраця;
3. Управління публічними фінансами: бюджетна політика, внутрішній контроль та зовнішній аудит;
4. Оподаткування;
5. Статистика;
6. Довкілля;
7. Транспорт;

-
8. Космос;
 9. Співпраця у сфері досліджень і розвитку;
 10. Промислова політика і політика щодо підприємств;
 11. Співробітництво у видобувній та металургійній галузях;
 12. Фінансові послуги;
 13. Право компаній, корпоративне управління, бухгалтерський облік і аудит;
 14. Інформаційне суспільство;
 15. Аудіовізуальна політика;
 16. Туризм;
 17. Сільське господарство і розвиток сільської місцевості;
 18. Морська політика та політика у сфері рибальства;
 19. Співробітництво щодо ріки Дунай;
 20. Захист споживачів;
 21. Співпраця щодо зайнятості, соціальної політики та рівних можливостей;
 22. Охорона здоров'я;
 23. Освіта, навчання та молодь;
 24. Культура;
 25. Співпраця у сфері спорту та щодо розвитку фізичної активності;
 26. Співпраця щодо розвитку громадянського суспільства;
 27. Транскордонна та регіональна співпраця;
 28. Участь у програмах та агенціях ЄС.

В усіх сферах співпраці як обов'язковий елемент відносин передбачається обмін інформацією і досвідом, а також надання відповідної підтримки процесу регуляторних реформ.

Як видно, співпраця в економічній сфері не вичерпується окремими галузями чи секторами економіки, а пов'язується з іншими сферами суспільного життя, що на думку фахівців, «дасть змогу поряд з безпосереднім розвитком відповідних галузей та секторів економіки залучати також контекст відносин з ЄС, у тому числі його найкращі практики та правове регулювання, до розвитку та реформ у таких сферах, як інформаційне суспільство, аудіовізуальна політика, охорона здоров'я, освіта, навчання та молодь, культура, розвиток спорту та фізичної культури, розвиток громадянського суспільства, транскордонної та регіональної співпраці» [35, с.21-22].

Майже кожен із вказаних розділів містить визначений перелік, відповідні етапи та терміни імплементації актів законодавства ЄС, які Україна зобов'язалась імплементувати у національне законодавство. Ідеться переважно про основні та найважливіші акти ЄС у відповідних сферах. Загалом вищезазначена частина Угоди містить зобов'язання щодо імплементації та практичного впровадження понад 300 регламентів і директив ЄС, а також інших актів *acquis* ЄС, у т.ч. повідомлень та роз'яснень Європейської Комісії та міжнародних договорів. Строки імплементації актів законодавства ЄС складають 2-3-5-7 років з моменту набуття чинності Угодою, при цьому близько двох третин актів має бути імplementовано протягом 2-5 років [35, с.21-22]. Окреслюються принципи адміністративної співпраці, регулювання відносин.

За оцінками експертів, сьогодні ЄС є найбільшим торгівельним партнером України. Близько третини зовнішньоторгівельного обороту України припадає на торгівлю з країнами ЄС-28 [35, с.23]. Обсяги прямих інвестицій з країн ЄС щороку збільшується і складає понад 50 млрд. дол. США у 2014 році – 80% загального обсягу інвестицій в Україну [13].

Глава 4 розділу V «Економічне та галузеве співробітництво» регулює відносини у сфері оподаткування. Вона встановлює мету співпраці України і ЄС у цій сфері, основні засади її втілення, а також пріоритетні напрямки співпраці. Визначально, що метою співпраці встановлено «покращення належного управління у сфері оподаткування»¹,

¹ Ст..349

результатом чого має стати поліпшення торгівельно-економічних відносин, збільшення інвестицій та встановлення добросовісної конкуренції. Досягнення мети має здійснюватись на принципах прозорості, обміну інформацією та добросовісної податкової конкуренції. Дотримання цих принципів є обов'язковими в межах ЄС для усіх його держав, саме тому практично, кожний розділ Угоди про асоціацію містить статті про особливості застосування цих принципів в тих чи інших випадках. Зокрема стаття 127 прописує застосування принципів ефективного та прозорого регулювання у сфері економічного та галузевого співробітництва, що передбачає передачу сторонами одна одній інформації про будь-який захід загальної дії, тобто той, що має широкий діапазон впливу на розвиток економіки, який вони планують в майбутньому втілювати. Інша сторона в такому випадку отримує право висловлювати свої позиції щодо таких заходів. При цьому не обов'язково надавати офіційні повідомлення від уряду України до Комісії ЄС чи навпаки, або ж обмінюватись такими повідомленнями в межах спільних органів співпраці, - відповідно до Угоди про асоціацію достатньо будь-якої письмової або електронної форми. З цього випливає, що Україні потрібно буде ретельно відслідковувати, заходи, вживані Європейським Союзом та усіма його країнами окремо, які можуть вплинути на відносини, що регулюються Угодою. Технічно зробити це досить складно, проте якщо Україна не надасть своїх коментарів, буде вважатись, що вона згодна з тими чи іншими діями партнерів, зокрема у податковій сфері. На нашу думку, збором інформації про дії ЄС та його країн у сферах, що регулюються Угодою, мають займатись паралельно: спеціально створений урядовий орган, головним завданням якого має стати підвищення ефективності політики європейської інтеграції України, і кожний ЦОВВ окремо в межах своїх повноважень.

Для ЄС принцип прозорості є одним із засадничих принципів регулювання відносин з партнерами. Механізми застосування цього принципу досить давно ретельно розроблені. Спрощує його застосування у відносинах з третіми країнами той факт, що інституції ЄС зобов'язані дотримуватись цього принципу у своїй діяльності [19, с.66-75; 20, с.7-15].

Виробивши вже певні традиції і звичаї застосування принципу прозорості Європейському Союзу буде досить легко впливати на Україну шляхом вказування на недотримання цього принципу.

Україна та ЄС зобов'язуються співпрацювати задля розвитку та ефективного втілення згаданих принципів, розробки заходів та механізмів їх втілення на практиці. В цьому контексті можна передбачати, що ЄС буде розвивати і розширювати фінансові, технічні та інші інструменти Європейської політики сусідства та «Східного партнерства», що сприятиме впровадженню принципів співпраці у сфері оподаткування, а відповідно і основних засад функціонування податкової системи України. Підтвердженням цьому може бути і Протокол III про рамкову угоду між Україною та Європейським Союзом про загальні принципи участі України в програмах Європейського Союзу.

Передбачається, що пріоритетними напрямками співпраці буде насамперед, вдосконалення і розвиток податкової системи та податкових органів України. Тут зокрема зусилля мають бути спрямовані на посилення потужностей збору і контролю, з окремим наголосом на процедурах відшкодування ПДВ для уникнення накопичення заборгованості, забезпечення ефективного збору податків і посилення боротьби з податковим шахрайством, а також ухиленням від сплати податків. Варто сказати, що у березні 2014 року заборгованість з відшкодування ПДВ в Україні склала понад 33 млрд. грн. З них майже 17 млрд. грн. боргу були активними і потребували негайного відшкодування, а близько 14 млрд. грн. боргу перебували на перевірках і оскаржувались у судах [21]. Через три місяці заборгованість з відшкодування ПДВ становила 4-4,5 млрд. грн., які потребували відшкодування, і ще 11 млрд. грн. оскаржувались в судовому порядку [24].

Угода передбачає також співпрацю між Україною та ЄС у боротьбі з податковим шахрайством, зокрема з «карусельним шахрайством» [31], з кримінальною та незаконною організованою чи іншою діяльністю, наприклад, злочини у сфері оподаткування, корупція як в приватному, так і в державному секторі, підробка документів. Кількість скоєння таких

правопорушень може різко зрости завдяки спрощенню зовнішньоторговельних відносин України з країнами ЄС, адже за словами кандидата економічних наук М. Д. Осипчук, «зовнішньоекономічні операції виступають одним із важливих механізмів виведення злочинних доходів за кордон. Незважаючи на досить високий рівень державного регулювання, сфера міжнародної торгівлі залишається привабливою для використання з метою виведення коштів за кордон для ускладнення пошуку та конфіскації злочинних доходів або зворотного інвестування засобів у легальну економіку» [25]. Оскільки внутрішній ринок ЄС передбачає максимальну лібералізацію руху товарів та капіталу, то й проблема податкового шахрайства для його країн стоїть досить гостро. Наприклад, так зване карусельне шахрайство є досить поширеним на території ЄС і полягає в тому, що шахраї імпортують товари, які не обкладаються ПДВ з інших країн, після чого перепродують їх з ПДВ низці інших компаній. В результаті товар може навіть повернутись до первісного продавця, а потім експортуватися. Після цього продавці зникають не заплативши податку. За даними Reuters [31] головною мішенню карусельних шахраїв в ЄС є Велика Британія, так у 2008 році тут було притягнуто до відповідальності за несплату ПДВ 21 особу, які не сплатили ПДВ на суму 138 млн. фунтів стерлінгів. Цікаво, що досить часто до таких схем залучається Україна [34]. Адаптація окремих положень деяких директив ЄС щодо ПДВ (Директива Ради ЄС № 2006/112/ЄС від 28.11.2006 року про спільну систему податку на додану вартість; Директива Ради № 2007/74/ЄС від 20.12.2007 року про звільнення від податку на додану вартість і мита на товари, що ввозяться особами, які подорожують з третіх країн) покликана знизити кількість проблем та усунути основні розбіжності між ЄС та Україною у цій сфері.

На боротьбу із ухиленням від сплати податків спрямована стаття 127, яка покладає зобов'язання на партнерів докладати необхідних зусиль для забезпечення впровадження міжнародних стандартів регулювання та нагляду у сфері фінансових послуг та для боротьби з ухиленням від сплати податків на їхніх територіях. Такі міжнародні стандарти включають, зокрема, Угоду ОЕСР про обмін інформацією з питань оподаткування, Заяву країн-членів «Групи двадцяти» про прозорість інформації та обмін інформацією для цілей оподаткування та «Сорок рекомендацій» і «Дев'ять спеціальних рекомендацій» стосовно боротьби із фінансуванням тероризму Групи з розробки фінансових заходів боротьби з відмиванням грошей (FATF).

Стаття 352 глави 4 «Оподаткування» також покликана забезпечити співпрацю України з ЄС у сфері протидії та боротьби із шахрайством, зокрема із контрабандою підакцизних товарів. Це співробітництво включає поступове зближення акцизних ставок на тютюнові вироби, наскільки це можливо, беручи до уваги обмеження регіонального характеру. Відповідно до визначених Угодою про асоціацію графіків Україна має адаптувати такі нормативно-правові акти ЄС як: Директива Ради № 2008/118/ЄС від 16 грудня 2008 року стосовно загальних умов акцизного збору, що відміняє Директиву № 92/12/ЄЕС, Директива Ради № 2008/118/ЄС від 16 грудня 2008 року стосовно загальних умов акцизного збору, що відміняє Директиву № 92/12/ЄЕС, Директива Ради № 2011/64/ЄС від 21 червня 2011 року про структуру та ставки акцизного збору на тютюнові вироби (кодифікація).

В контексті розвитку спрощеного руху капіталу, товарів і послуг між Україною і ЄС передбачається встановлення правил, які функціонують в межах внутрішнього ринку ЄС. Вони спрямовані на скасування обмежень на шляху виробництва, імпорту, експорту, транзиту, реекспорту товарів, капіталу і послуг зокрема: технічних, фіскальних та фізичних, а також застосування режиму недискримінації. Загальні правила щодо заборони запровадження нових та збереження існуючих податків, які накладаються на ввезення чи вивезення товарів виписані в тексті Угоди, а їх деталізація – в протоколах і додатках до неї. Те ж саме стосується інших зборів та платежів, які повинні обмежуватись сумою приблизної вартості наданих послуг та не повинні становити непрямий захист національних товарів або оподаткування імпорту або експорту з фіскальною метою. Такі правила чітко повторюють норми внутрішнього ринку ЄС. Для України робота за такими правилами буде новою, і

безсумнівно, потягне низку конфліктних та суперечливих ситуацій. Зрозуміло, що такі ситуації будуть розв'язуватись відповідно до правил ЄС та відповідно до того, як вони тлумачаться Судом ЄС. Існує низка рішень Суду ЄС, що дають роз'яснення, які податки та збори можна вважати допустимими, а які ні. Тобто тут мова йде про недопущення дискримінації.

Правила усунення та запобігання дискримінації у сфері оподаткування виписані в ст.473, і полягають у тому, що Україна та ЄС повинні слідкувати за тим, щоб заходи, які вони вживають у сфері оподаткування, не призводили до будь-якої дискримінації між державами-членами ЄС, стосовно України, а також їхніми громадянами, компаніями або фірмами. В той же час передбачено, що Україна та ЄС можуть застосовувати відповідні положення їх фінансового законодавства до платників податків, які знаходяться не в однакових умовах з точки зору їхнього місця проживання, тобто допускаються винятки в окремих випадках. Для того, щоб застосувати подібні винятки, Україна повинна буде знайти досить ґрунтовну мотивацію і за правилами ЄС викласти їх у відповідному рішенні, адже за правом ЄС тягар доказування необхідності відповідних національних заходів з метою захисту власних інтересів лежить на урядах. Більше того, Україна має довести, що застосування винятків не призведе до дискримінації або прихованого обмеження в торгівельно-економічних відносинах.

Більш детально можливості застосування винятків в податковій сфері виписані в статтях 141-142. Отже, відступ від положень Угоди про асоціацію допускається у таких випадках:

- а) для захисту громадської безпеки, громадської моралі або для забезпечення громадського порядку;
- б) для забезпечення захисту життя та здоров'я людей, тварин або рослин;
- с) з метою збереження вичерпних природних ресурсів, якщо такі заходи вживаються разом з обмеженнями, що поширюються на національних інвесторів або на внутрішнє постачання або споживання послуг;
- д) для забезпечення захисту національних художніх, історичних або археологічних цінностей;
- е) для забезпечення дотримання законів або правил, які пов'язані із:
 - запобіганням шахрайській чи оманливій практиці або вирішенням питань, що стосуються наслідків невиконання договорів;
 - захистом приватного життя осіб у зв'язку з обробкою та поширенням персональних даних, а також забезпеченням конфіденційності документів і рахунків приватних осіб;
 - безпекою.

ф) для забезпечення ефективного або рівноправного встановлення або стягнення прямих податків, пов'язаних з економічною діяльністю, інвесторами або постачальниками послуг іншої сторони, що вживаються Україною або ЄС відповідно до своїх систем оподаткування. Такі заходи поширюються: на інвесторів і постачальників послуг, що є нерезидентами, з урахуванням того, що податкові обов'язки нерезидентів визначаються стосовно об'єктів оподаткування, які походять з території відповідної сторони або знаходяться на ній; на нерезидентів з метою забезпечення встановлення або стягнення податків на території України або ЄС; на нерезидентів або резидентів з метою запобігання ухиленню від оподаткування, зокрема заходи із забезпечення дотримання законодавства; на споживачів послуг, які надаються на території іншої сторони або з неї з метою забезпечення встановлення або стягнення податків з таких споживачів, отриманих із джерел на території цієї сторони. З цією ж метою розрізняють інвесторів та постачальників послуг, які мають сплачувати податки з об'єктів оподаткування будь-де у світі, від інших інвесторів та постачальників послуг, з урахуванням різниці характеру їхньої податкової бази; а також визначають, розміщують або розподіляють дохід, прибуток, надходження, збитки, знижку

або кредит для осіб або філій, що є резидентами, чи між пов'язаними особами або філіями тієї самої особи з метою захисту податкової бази відповідно України або ЄС.

Подібні винятки, проте у дещо меншій кількості, передбачені засновницькими договорами ЄС²[4], зокрема в положеннях, що регулюють особливості функціонування вільного руху осіб, капіталу, товарів і послуг. Такі винятки можуть допускатись державами ЄС на підставі: суспільної моралі, порядку або безпеки; захисту здоров'я та життя людей, тварин або рослин; захисту національних скарбів, що мають мистецьку, історичну або археологічну цінність; захисту промислової та комерційної власності (стст 36, 56, 65 ДФЄС [4]). Також держави ЄС мають право застосовувати відповідні положення свого податкового законодавства, що вирізняють платників податків з відмінним становищем з огляду на місце їхнього проживання або місце, де інвестовано їхній капітал, та вживати всіх заходів, необхідних для запобігання порушенню національних законів та підзаконних актів, зокрема в сфері оподаткування та пруденційного нагляду за фінансовими установами, або встановлювати процедури декларування руху капіталу для адміністративної або статистичної інформації (ст. 56 ДФЄС [4]).

Відповідно до рішень Суду ЄС список винятків не може бути розширений і має тлумачитись вузько. Як вказують Й. Тачинська й О. Ільченко [7, с. 34], Суд ЄС встановив два обмеження щодо можливості держав ЄС застосовувати винятки передбачені засновницькими договорами. По-перше, норми, що встановлюють винятки, повинні тлумачитися вузько. По-друге, винятки не повинні застосовуватись для досягнення економічних цілей.

Розділ 4 «Торгівля і питання, пов'язані з торгівлею» також містить положення, які регулюють питання податків та зборів. Зокрема з метою надання національного режиму та доступу товарів ЄС на ринок України передбачається скасування мит, зборів та інших платежів. При цьому, «мито» визначається як «будь-яке мито або інший платіж, пов'язаний з імпортом або експортом товару, зокрема будь-який додатковий податок або додатковий платіж, пов'язаний з імпортом або експортом товару» (ст.27 Угоди). Однак вказано застереження, що внутрішні податки не підпадають під дане визначення мита. Стаття 142 передбачає також, що режим національного сприяння не поширюється на податковий режим, який Україна і ЄС забезпечують або забезпечуватимуть у майбутньому на підставі угод між ними, що будуть регулювати питання уникнення подвійного оподаткування.

Варто згадати й те, що відповідно до статті 101, яка визначає особливості вільного руху послуг, Україна дозволяє надання консультаційних послуг щодо оподаткування постачальниками послуг з ЄС, тобто по-суті, іноземними компаніями і фахівцями. Особливості обміну такими послугами між Україною та ЄС виписані у Додатках XVI-A - XVI-F до Угоди про асоціацію.

Розділ IV «Торгівля і питання, пов'язані з торгівлею» спрямований на створення між Україною та ЄС зони вільної торгівлі, яка б розвивала партнерські відносини. Він передбачає, що впродовж 10 років з дати набрання чинності УА має бути поступово створена зона вільної торгівлі. Положення цього розділу регулюють спрощений режим пересування між партнерами товарів, послуг та капіталу. До ЗВТ не включено вільного руху працівників, що в принципі є нетрадиційним, оскільки зазвичай зони вільної торгівлі поширюються в першу чергу на товари і осіб. Метою цього розділу є створення поглибленої ЗВТ шляхом скасування чи зниження митних тарифів на майже 95% тарифних позицій, лібералізація торгівлі послугами, інвестицій, охорони інтелектуальної власності, державних закупівель, правил конкуренції, прозорості регулювання, усунення нетарифних обмежень.

Не зважаючи на досить детальне регулювання торгівлі та пов'язаних сфер в тексті УА знадобилось ще 25 додатків до цього розділу та два графіки скасування мит, для того, щоб належним чином унормувати відносини у сфері торгівельного співробітництва України і ЄС.

² - тут і далі під цим терміном розуміються Договір про функціонування ЄС та Договір про ЄС в редакції від 2010 року.

3. Інституційні забезпечення імплементації Угоди про асоціацію

Інституційне забезпечення співробітництва України та ЄС визначено Стратегією інтеграції України до ЄС, іншими рішеннями Президента України, Верховної Ради України та Кабінету Міністрів України.

Відповідно до Стратегії європейської інтеграції внутрішнє забезпечення процесу інтеграції України до ЄС покладається на вищий, центральні та місцеві органи виконавчої влади України у співпраці з органом законодавчої влади, відповідними органами місцевого самоврядування.

Насамперед треба згадати, парламент України, який визначає засади внутрішньої і зовнішньої політики, як проголошено в Конституції України [23]. Крім того ВРУ відповідно до своїх нормотворчих функцій забезпечує адаптацію законодавства України до законодавства ЄС в економічній сфері. Верховною Радою України утворено Комітет з питань європейської інтеграції та Комітет у закордонних справах, визначено їх повноваження.

Керівництво стратегією інтеграції України до ЄС здійснює Президент України, оскільки на нього покладено повноваження здійснювати керівництво зовнішньополітичною діяльністю держави. Президент України щорічно бере участь у Саміті Україна – ЄС, який є механізмом регулярного політичного діалогу на найвищому рівні.

Рада національної безпеки і оборони України:

- координує і контролює діяльність центральних та місцевих органів виконавчої влади у сферах національної безпеки і оборони (Конституція України);
- вносить пропозиції Президентові України щодо реалізації засад внутрішньої і зовнішньої політики у сфері національної безпеки і оборони; розробляє, розглядає на своїх засіданнях, подає пропозиції Президентові України щодо проектів державних програм, міжнародних договорів, інших нормативних актів та документів з питань національної безпеки і оборони.

Кабінет Міністрів України забезпечує реалізацію Стратегії інтеграції України до ЄС. У зв'язку з цим він: забезпечує реалізацію внутрішньої і зовнішньої політики держави, організовує і забезпечує провадження зовнішньоекономічної діяльності; забезпечує реалізацію Стратегії інтеграції України до ЄС.

Прем'єр-міністр України очолює Українську частину Ради з питань співробітництва між Україною та ЄС, а також Координаційну раду з адаптації законодавства України до законодавства ЄС [28].

Перший віце-прем'єр-міністр України є: першим заступником голови Української частини Ради з питань співробітництва між Україною та ЄС; заступником голови Координаційної ради з адаптації законодавства України до законодавства ЄС; головою Координаційного центру з виконання плану дій щодо лібералізації ЄС візового режиму для України.

Діяльність керівництва Кабінету Міністрів у сфері європейської інтеграції забезпечує Урядовий офіс з питань європейської інтеграції. Офіс також забезпечує організацію роботи української частини Ради з питань співробітництва між Україною та ЄС. В структурі Секретаріату КМУ питаннями економічної інтеграції до ЄС займається і Департамент економічного розвитку та регуляторної політики [29].

Провідну роль в імплементації Угоди про асоціацію відіграють Міністерство економічного розвитку і торгівлі, Міністерство закордонних справ, Міністерство юстиції України.

Міністерство економічного розвитку і торгівлі України здійснює міжвідомчу координацію з питань міжгалузевого економічного та соціального співробітництва України з ЄС. Міністр економічного розвитку і торгівлі за посадою є Національним координатором з питань технічної допомоги ЄС. В свою чергу Міністерство закордонних справ бере участь у формуванні та реалізації державної політики, спрямованої на інтеграцію України в

європейський економічний простір з метою набуття членства в ЄС. Воно здійснює заходи щодо забезпечення політичних відносин України з ЄС та координацію діяльності органів виконавчої влади у сфері зовнішньої політики та політики безпеки. Представники Міністерства закордонних справ України беруть участь у роботі Трійки Робочої групи з питань експортного контролю (COARM). Міністерство юстиції є спеціально уповноваженим центральним органом виконавчої влади у сфері адаптації законодавства України до законодавства ЄС.

Інші міністерства та центральні органи виконавчої влади забезпечують реалізацію галузевого співробітництва України з ЄС, імплементацію Угоди про партнерство та співробітництво, здійснюють інші заходи у межах своєї компетенції та визначених Стратегією завдань з метою поглиблення інтеграції України до ЄС [6].

У центральних органах виконавчої влади створено структурні підрозділи, до компетенції яких віднесені питання європейської інтеграції, а також питання адаптації національного законодавства до законодавства ЄС та підготовки і реалізації проектів технічної допомоги. У місцевих органах виконавчої влади визначено структурні підрозділи, до компетенції яких належать питання європейської інтеграції та імплементації Угоди про асоціацію між Україною та ЄС [22].

З метою забезпечення належної організації реалізації завдань у сфері європейської інтеграції та виконання Угоди про асоціацію між Україною та ЄС Урядом України створено Урядовий офіс з питань європейської інтеграції у складі Секретаріату Кабінету Міністрів України [10]. Відповідно до затвердженого 13 серпня 2014 р. Кабінетом Міністрів України Положення про Урядовий офіс [27] на нього покладено завдання щодо:

- координації діяльності органів виконавчої влади з розроблення та здійснення заходів, спрямованих на виконання Угоди про асоціацію між Україною та ЄС, інших міжнародних договорів України з питань європейської інтеграції і домовленостей між Україною та ЄС;
- планування, проведення моніторингу та оцінки ефективності та результативності виконання завдань у сфері європейської інтеграції, у тому числі з виконання Угоди;
- координації діяльності органів виконавчої влади з розроблення проектів законодавчих та інших нормативно-правових актів, спрямованих на виконання Угоди, інших міжнародних договорів України з питань європейської інтеграції і домовленостей між Україною та ЄС;
- удосконалення системи та механізмів координації діяльності органів виконавчої влади у сфері європейської інтеграції.

На Урядовий офіс покладено функції секретаріатів Ради та Комітету асоціації між Україною та ЄС з Української Сторони. Він підпорядковується Прем'єр-міністру України, Віце-прем'єр-міністру України, до компетенції якого віднесено питання європейської інтеграції, а також Міністру Кабінету Міністрів України. Урядовий офіс очолює директор, який має першого заступника та заступників. У структурі Урядового офісу створені 3 управління: стратегічного планування, аналітичного забезпечення, координації та моніторингу.

4. Система двосторонніх органів співпраці України та ЄС

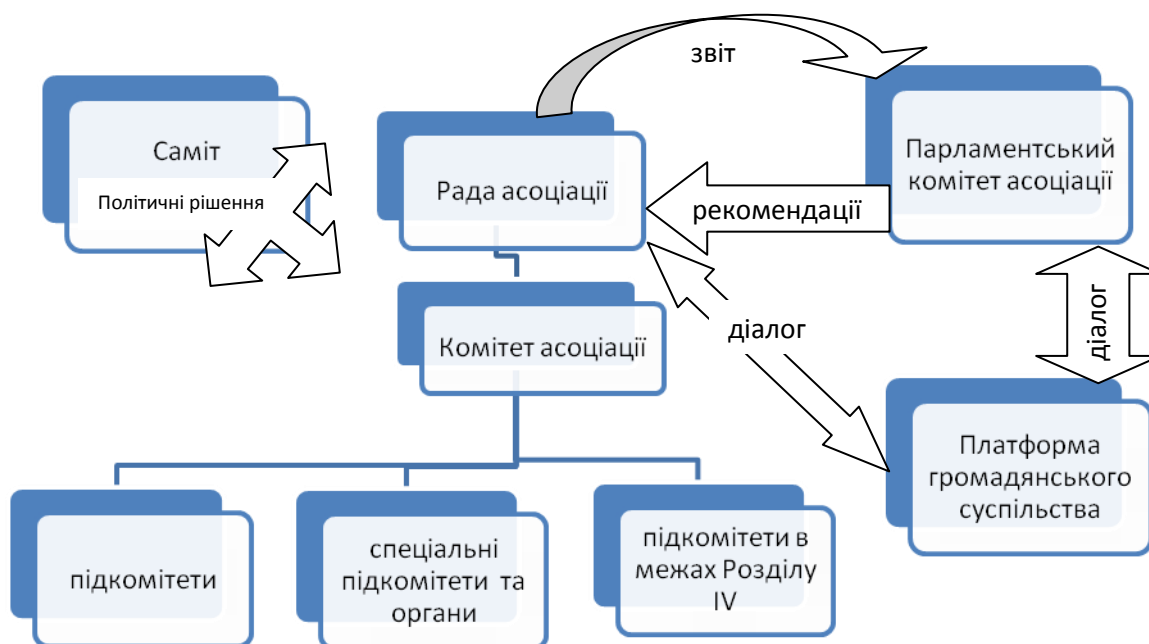
Угодою про асоціацію передбачено створення двосторонніх органів співпраці, які складатимуться з представників обох сторін [17]. Ці органи створюють, по-суті, інституційну систему взаємодії ЄС і України, діяльність якої спрямована на втілення положень УА та розвиток відносин. Схематично така інституційна система представлена в табл.3.1.

Власне інституційним питанням присвячено розділ VII «Інституційні, загальні та прикінцеві положення». Тут зазначено, що політичний діалог та діалог з питань політики на найвищому рівні відбувається на рівні *самітів – систематичних зустрічей президентів*

України та ЄС. Саміти мають відбуватись не рідше одного разу на рік, проте це положення не є імперативним і допускає відміну самітів або ж навпаки проведення їх частіше, одного разу на рік – за домовленістю сторін. Основна мета таких самітів полягає у проведенні загального нагляду за виконанням УА, а також у створенні можливостей для обговорення будь-яких двосторонніх або міжнародних питань, що становлять взаємний інтерес. Тобто коло питань, яке може обговорюватись на самітах виходить за межі положень УА.

Наступним органом співпраці є **Рада асоціації**, яка складається з міністрів. Вона здійснює контроль і моніторинг застосування і виконання УА та періодично переглядає функціонування УА у світлі її цілей; вивчає будь-які головні питання, що виникають в рамках УА, і будь-які інші двосторонні або міжнародні питання, що становлять взаємний інтерес; проводить регулярний політичний діалог та діалог з питань політики, а також проводить консультації для вирішення спорів. Діяльність Ради асоціації відбувається відповідно до регламенту, який вона сама ж і затверджує. Проте в УА виписано, що засідання Ради асоціації проводяться регулярно на рівні міністрів щонайменше один раз на рік, а також тоді, коли цього вимагають обставини. За взаємною згодою засідання Ради асоціації проводяться у будь-якому необхідному складі. Головування в Раді асоціації здійснюється по черзі представником України і представником ЄС. У випадку необхідності та взаємної згоди інші органи можуть також залучатись до роботи Ради асоціації. Запрошені органи отримують статус спостерігачів, а тому не мають права голосу під час прийняття рішень.

табл.3.1.

Рішення, ухвалені Радою асоціації, є обов'язковими для України і ЄС. Обидва партнери зобов'язані вживати необхідних заходів, у тому числі, у разі необхідності, заходів в рамках спеціальних органів, створених відповідно до УА, для виконання прийнятих рішень. Рада асоціації може також надавати рекомендації.

У виконанні своїх обов'язків Раді асоціації допомагає **Комітет асоціації**, який складається з представників України і ЄС, головним чином на рівні вищих посадових осіб. Постановою КМУ [30] «Питання підготовки та проведення засідань окремих двосторонніх органів асоціації між Україною та ЄС» визначено, що від України членами Ради асоціації є члени Кабінету Міністрів, а Комітету асоціації – заступники міністрів з питань європейської інтеграції, заступник Міністра економічного розвитку і торгівлі – Торговий представник

України, заступники керівників інших центральних органів виконавчої влади, до повноважень яких належать питання виконання Угоди про асоціацію. Цим же документом обов'язки секретаря Ради асоціації і Комітету асоціації з Української Сторони покладено на директора Урядового офісу з питань європейської інтеграції Секретаріату Кабінету Міністрів України.

Не зважаючи на те, що існування Комітету асоціації передбачено положеннями УА, обов'язки і порядок його функціонування визначає Рада асоціації у своєму регламенті. При цьому засідання Комітету асоціації мають проводитись не рідше одного разу на рік, а головування здійснюється по черзі представником України і представником Союзу. Основним завданням Комітету асоціації є підготовка засідань Ради асоціації, проте він має повноваження ухвалювати рішення у випадках, передбачених у УА та у сферах, в яких Рада асоціації делегувала йому свої повноваження. Ці рішення є обов'язковими для України і ЄС, які вживають необхідних заходів для їхнього виконання.

Цікаво, що Комітет асоціації, по-суті, має дві конфігурації: загальну і спеціальну. У спеціальному складі Комітет асоціації проводить засідання для вирішення питань, пов'язаних з Розділом IV (Торгівля і питання, пов'язані з торгівлею). Комітет асоціації проводить засідання у цьому складі щонайменше один раз на рік.

Угода про асоціацію передбачає створення в структурі Комітету асоціації *підкомітетів*, які надають йому допомогу. Підкомітети мають повноваження приймати рішення у випадках, передбачених УА. Вони регулярно та в міру необхідності звітують про свою діяльність Комітету асоціації. У випадку необхідності можуть бути створені спеціальні комітети чи органи у конкретних сферах, які необхідні для виконання УА (наприклад, підкомітет з управління санітарними та фітосанітарними заходами (СФЗ), передбачений ст.74). Такі спеціальні комітети й органи можуть обговорювати будь-яке питання, яке вони вважають доречним, відповідно до напрямку своєї діяльності. Рішення про їх створення може прийняти Рада асоціації. Вона ж визначає склад, обов'язки і порядок функціонування таких органів. В той же час, Комітет асоціації наділений правом створювати підкомітети для вивчення прогресу, досягнутого у ході проведення регулярних діалогів, визначених у Розділі V (Економічне і галузеве співробітництво).

Важливо те, що рішення і Радою асоціації, і Комітетом асоціації приймаються за згодою, тобто тільки в тому випадку, коли представники обох сторін згодні.

Для проведення зустрічей та обміну думками між представниками народів ЄС і України створюється ***Парламентський комітет асоціації***. Він складається з членів Верховної Ради України, з одного боку, та членів Європейського Парламенту, з іншого боку. Парламентський комітет асоціації встановлює власний регламент і проводить засідання з регулярністю, яку визначає самостійно. Головування у Парламентському комітеті асоціації здійснюється по черзі відповідно представником Верховної Ради України і представником Європейського Парламенту згідно з положеннями, викладеними в його регламенті. У разі необхідності він може створювати підкомітети. Парламентському комітету асоціації підзвітна Рада асоціації, оскільки вона повинна інформувати його про прийняті нею рішення та розроблені рекомендації, а також надавати будь-яку інформацію стосовно виконання УА на його запити. Парламентський комітет асоціації може надавати рекомендації Раді асоціації, проте остання не зобов'язана ними.

Комітет асоціації та Парламентський комітет асоціації здійснюють регулярні контакти з представниками Платформи громадянського суспільства з метою отримання їхньої думки щодо досягнення цілей цієї Угоди (про його діяльність детальніше піде в наступному пункті).

На додаток до описаної інституційної системи Угода про асоціацію передбачає *Діалоги на рівні експертів з питань торговельних заходів*. Вони проводяться на вимогу однієї із сторін у форуму з питань співробітництва в сфері торговельних заходів. Наприклад, діалог з питань торговельних заходів може здійснюватися з метою: підвищення рівня знань та розуміння однією Стороною законів, підходів та методів іншої Сторони стосовно

торговельних заходів; покращення співробітництва між органами Сторін, які відповідають за питання торговельних заходів; абощо.

У випадку виникнення *спірних або конфліктних* ситуацій проводяться невідкладно консультації. При цьому Україна і ЄС зобов'язуються передавати на розгляд Ради асоціації будь-які спори щодо тлумачення, виконання або сумлінного застосування положень УА. Рішення, які приймає Рада асоціації для вирішення спору є обов'язковими для виконання. Сторони намагаються прагнути вирішити спір шляхом проведення сумлінних консультацій в рамках Ради асоціації та інших відповідних органів з метою досягнення взаємоприйняттого рішення у максимально стислі строки.

Варто підкреслити, що вирішення спорів, які виникли під час впровадження, тлумачення або добросовісного застосування Розділу IV (Торгівля і питання, пов'язані з торгівлею) регулюються виключно Главою 14 «Врегулювання спорів» цього розділу. Особливістю цього процесу врегулювання спорів є те, що процедура проведення консультацій є більш регламентованою і має чіткі часові межі. Якщо ж не вдається залагодити спір впродовж визначеного часу з допомогою консультацій то одна із сторін може звернутись до арбітражного суду. Порушення арбітражної процедури, склад суду та інші питання вирішення спору також передбачені Розділом IV главою 14.

Система двосторонніх органів співпраці України і ЄС сформована за принципами інституційної системи ЄС, основу якої складають: Саміт глав держав ЄС, Рада ЄС, Комісія ЄС, Парламент ЄС та представники громадянського суспільства – Економіко-соціальний комітет. Подібна система органів співпраці була передбачена Угодою про партнерство і співробітництво: саміти, Рада з питань співробітництва, Комітет з питань співробітництва, Парламентський комітет з питань співробітництва. Однак представники громадянського суспільства діяли лишв Комітеті з питань співробітництва. Це була Громадська експертна рада, утворена у якості консультативно-дорадчого органу.

На жаль, треба сказати, що вирішення спірних питань під час впровадження УПС досить часто було не успішним, а процедура консультацій не давала результатів. Можна прогнозувати, що тільки політична доцільність у такому випадку може вплинути на вирішення проблеми. Однак арбітражне вирішення спорів у сфері торгівлі покликане якраз подолати можливі недоліки процедури двосторонніх консультацій.

Варто згадати, що ЄС створив спеціальну *Групу підтримки* імплементації УА. Група забезпечуватиме координацію, підготовку головних напрямів роботи Комісії ЄС щодо підтримки України. Група має повноваження залучати профільних спеціалістів з країн-членів ЄС для зміцнення співпраці у частині імплементації УА, а також налагоджувати контакти з міжнародною донорською спільнотою та міжнародними фінансовими інституціями. Головою Групи призначено Петера Балаша, заступника Генерального директора у Генеральному директораті ЄК з питань торгівлі. Координуватиме роботу Групи Комісар ЄС з розширення і європейської політики сусідства. Група буде підвітною Президентові Комісії ЄС та Високому представнику ЄС із закордонних справ і політики безпеки.

5. Участь громадянського суспільства в процесі імплементації Угоди про асоціацію

В Європейському Союзі досить вагомий вплив на процес економічної інтеграції справляють представники громадянського суспільства. Вони беруть безпосередню участь у прийнятті рішень інституціями ЄС та у процесі підготовки проектів нормативно-правових актів. Тут мова, насамперед йде про консультаційно-дорадчі комітети: Економіко-соціальний комітет та Комітет регіонів, але не тільки. Для прикладу, майже 50 років тому, коли Економіко-соціальний комітет та Комітет регіонів тільки були створені, їхній дорадчий голос не був обов'язковим. Сьогодні роль цих комітетів настільки зросла, що в окремих випадках, передбачених Засновницькими договорами ЄС, відмова від консультацій з ними може бути підставою для скасування Судом ЄС правового акту, прийнятого Комісією або Радою ЄС.

Вони складаються із 344 осіб кожен: Економіко-соціальний з представників підприємців, профспілок, фермерів, споживачів, перевізників, захисників навколишнього середовища та інших груп громадянського суспільства, а Комітет регіонів – з представників органів місцевого самоврядування різних регіонів ЄС. Основна їх функція – це висловлення власних думок у рамках своїх повноважень, аналіз проектів актів ЄС і надання консультацій, експертних висновків з цього приводу. Діяти комітети можуть як з власної ініціативи, так і на запит інституцій ЄС.

Члени ЕСК пропонуються національними урядами, а призначаються Радою ЄС на 4 роки з правом перепризначення. Комітет обирає свого голову та двох віце-голів терміном на два роки. Комітет представляє позицію організованого громадянського суспільства та відстоює його інтереси в діалозі з Комісією, Радою, Парламентом ЄС. ЕСК працює у формі засідань на пленарних сесіях, які проходять близько 10 разів на рік. У разі необхідності ЕСК може проводити додаткові засідання у складі менших груп. Питання для обговорення готуються секціями, які є структурними одиницями Комітету. Розробляти фахові висновки і рекомендації ЕСК допомагає його розподіл на спеціалізовані секції або експертні групи, які займаються опрацюванням матеріалів залежно від напрямку своєї діяльності: соціальний, промисловий, екологічний, міграційний, освітній чи інший [16, .167-169].

В свою чергу Комітет регіонів був створений як відповідь на виникнення міжнаціональних організацій, що об'єднують субнаціональні органи управління різних європейських держав, з метою просування спільних інтересів розвитку їх регіонів. Серед таких організацій можна назвати Асоціацію європейських регіонів, Асамблею європейських регіонів, Асоціацію регіонів традиційної промисловості та ін.. Форумвання КР здійснюється так само як ЕСК: Рада ЄС призначає осіб на 4 роки за пропозицією національних урядів [16, с.169-171].

Тісна співпраця з представниками громадянського суспільства в ЄС впродовж багатьох років створила особливу систему прийняття рішень, яка дає можливість врахувати інтереси максимальної кількості учасників. З часом були вироблені певні звичаї і традиції в системі прийняття рішень та їх впровадження, що називають європейським врядуванням. Як вказує дослідник європейського врядування О. Оржель [18, с.61-63], «визнаючи європейське врядування як унікальний, характерний для Європейського Союзу спосіб прийняття рішень, вироблення та реалізації європейських політик, його дослідники в першу чергу вказують на «багаторівневі переплетення», що пов'язують різних учасників цього процесу» [18, с. 61]. До суб'єктів європейського врядування належать, крім органів влади різного рівня, «бізнес-структури, включаючи транснаціональні корпорації, малий та середній бізнес, сімейний бізнес або підприємництво; інститути громадянського суспільства, включаючи асоціації та платформи неурядових організацій (НУО), конфедерації профспілок та професійні асоціації, благодійні фонди та донорів-меценатів, національні або місцеві НУО та окремі громадські активісти» [18, с. 62]. При цьому О. Оржель вказує, що учасників європейського врядування пов'язують специфічні стосунки непідпорядкування. Це стосується безпосередньо участі представників громадянського суспільства у прийнятті рішень, наприклад, «незалежних експертів, яких запрошують саме для того, щоб вони висловили свою фахову думку і вказали на помилки або недоліки тієї пропозиції, яка виробляється в інституціях ЄС; представників груп інтересів, тиску, активістів громадянського суспільства, які понад усе захищають та відстоюють певну ідею; бізнес-громад та їх представників-лобістів, які прагнуть захистити свої прибутки та готові для цього вдатися до різних засобів впливу, включаючи фінансування медіа кампаній чи протесних заходів» [18, с. 63]. Таким чином О. Оржель доводить, що в Європейському Союзі до процесу прийняття і втілення рішень залучене широке коло суб'єктів. Якщо ж проаналізувати їх розвиток, то побачимо, що роль та вага їх постійно зростає.

Зважаючи на власний досвід Європейський Союз прагне запровадити і розвинути в Україні тісну співпрацю органів управління із громадянським суспільством. З цією метою Угодою про асоціацію передбачено створення платформи громадянського суспільства. Вона

складається з представників громадянського суспільства України, з одного боку, і членів Економіко-соціального комітету ЄС (ЄСК), з іншого боку, і є форумом для них, з метою проведення зустрічей та обміну думками. Її засідання проводяться з регулярністю, яку вона визначає самостійно.

Платформа громадянського суспільства встановлює власний регламент. Голозування у Платформі громадянського суспільства здійснюється по черзі відповідно представниками громадянського суспільства від української сторони і представником ЄСК, згідно з положеннями, викладеними в її регламенті.

Сторони також сприяють проведенню регулярних засідань представників їхнього громадянського суспільства з метою інформування їх про виконання Угоди про асоціацію та врахування їхнього внеску для її виконання. Платформа громадянського суспільства повинна бути поінформованою про рішення та рекомендації Ради асоціації. Платформа громадянського суспільства може надавати рекомендації Раді асоціації.

Між Україною і ЄС відбувається співпраця з питань громадянського суспільства, яка покликана сприяти розвитку громадянського суспільства в Україні, а також взаємодії представників громадянського суспільства України і ЄС.

Сторони заохочують співробітництво з питань громадянського суспільства з метою досягнення наступних цілей:

- a) посилення контактів та взаємного обміну досвідом між всіма секторами громадянського суспільства в державах-членах ЄС та в Україні;
- b) залучення організацій громадянського суспільства до реалізації даної Угоди, зокрема моніторинг її виконання, а також щодо розвитку двосторонніх відносин Україна – ЄС;
- c) забезпечення кращої обізнаності та розуміння щодо України в державах-членах ЄС, зокрема її історію та культуру;
- d) забезпечення кращої обізнаності та розуміння щодо Європейського Союзу в Україні, зокрема його базові цінності, функціонування та політику.

Сторони сприяють діалогу та співробітництву між учасниками громадянського суспільства з обох сторін, як невід'ємної частини відносин між Україною та ЄС, шляхом:

- a) посилення контактів та взаємного обміну досвідом між організаціями громадянського суспільства в державах-членах ЄС та в Україні, зокрема проведення професійних семінарів, підвищення кваліфікації тощо;
- b) сприяння процесу інституційної розбудови та консолідації організацій громадянського суспільства, зокрема, серед іншого, лобістську діяльність, неформальне спілкування, візити та семінари тощо;
- c) забезпечення інформованості українських представників щодо організації в рамках ЄС консультацій та діалогу між соціальними і громадськими партнерами з метою інтеграції громадянського суспільства до політичного процесу в Україні.

Стаття 77 регулює питання відносин органів управління із бізнес-спільнотою, і передбачає, що Україна повинна: a) забезпечити, щоб її відповідне законодавство та процедури були прозорими, а також загальнодоступними, наскільки це можливо, за допомогою електронних засобів, разом з обґрунтуванням їх правомірності. Вони мають включати механізм консультацій та обґрунтований строк між публікацією нових або змінених положень та набранням ними чинності; b) щодо необхідності вчасних та постійних консультацій з торговельними представниками стосовно законодавчих пропозицій та процедур, що пов'язані з митними та торговельними питаннями. Із цією метою Україна має встановити відповідні і постійні консультаційні механізми між адміністративними органами та бізнес-спільнотою; c) зробити загальнодоступними відповідні повідомлення адміністративного характеру, зокрема вимоги агентства та процедури ввезення, години здійснення операцій та операційні процедури для митниць в портах і в прикордонних пунктах пропуску та контактних пунктах для інформаційних запитів; d) сприяти співробітництву між операторами та відповідними адміністративними органами шляхом

використання стабільних та загальнодоступних процедур (зокрема Меморандуми про взаєморозуміння); е) забезпечити, щоб її відповідні митні та пов'язані з ними вимоги і процедури продовжували відповідати законним потребам торговельної спільноти, дотримуватися найкращих методів та залишатися такими, що якнайменше обмежують торгівлю.

2012 року відповідно до Указу Президента України було утворено Координаційну раду з питань розвитку громадянського суспільства як допоміжний орган при Президентові України та затверджено положення про неї [9; 3]. Метою створення Координаційної ради стала необхідність забезпечення діяльності Президента України щодо реалізації державної політики, спрямованої на формування сприятливого середовища для дальшого становлення в Україні громадянського суспільства, налагодження ефективного механізму взаємодії його інститутів з державними органами та органами місцевого самоврядування на засадах партнерства та взаємної відповідальності, досягнення європейських стандартів забезпечення та захисту прав і свобод людини і громадянина. Відкритість засідань Координаційної ради забезпечується шляхом створення умов для присутності на них представників засобів масової інформації, гласність - шляхом розміщення інформації про діяльність Координаційної ради, підготовлених нею матеріалів на веб-сайті офіційного Інтернет-представництва Президента України. Координаційна рада систематично інформує громадськість про свою діяльність.

Указом Президента України за № 212/2012 було затверджено стратегію [8] державної політики сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні. Вона спрямована на реалізацію принципів, пріоритетів, завдань державної політики у сфері розвитку громадянського суспільства. Стратегія визначає концептуальні, взаємодоповнювальні напрями діяльності органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування щодо створення належних умов для розвитку громадянського суспільства. Стратегія спрямована на утвердження громадянського суспільства як гарантії демократичного розвитку держави, запровадження громадського контролю за діяльністю влади, забезпечення незалежної діяльності інститутів громадянського суспільства, посилення їх впливу на прийняття суспільно важливих рішень, створення умов для забезпечення широкого представництва інтересів громадян в органах державної влади та органах місцевого самоврядування, проведення регулярних консультацій із громадськістю з важливих питань життя суспільства і держави.

В грудні 2013 року урядом було затверджено порядок планування та моніторингу реалізації органами виконавчої влади Стратегії державної політики сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні, виконання якого дасть можливість визначити недоліки в співпраці органів управління з громадянським суспільством і усунути їх на майбутнє [32].

Висновки і пропозиції

Основним нормативно-правовим актом, який визначає організаційні, правові та інституційні засади економічної співпраці України та Європейського Союзу і його держав, є Угода про асоціацію, підписана 2014 року. Він покладає на Україну зобов'язання провести широкомасштабні, структурні реформи. З цією метою сприяння ЄС передбачив фінансову допомогу Україні. Уряд прийняв детальний план імплементації УА, а також затвердив міністерські плани адаптації законодавства України до норм ЄС.

УА набирає чинності у кілька етапів. Перший розпочався у березні 2014 року, другий – 1 листопада 2014 року, а третій етап має наступити з 1 січня 2016 року, коли почнеться впровадження економічних положень та ЗВТ. Європарламентом було прийнято рішення про асиметричне впровадження Угоди про асоціацію, тобто одностороннє скасування та

зменшення Європейським Союзом митних тарифів на товари, що походять з України.

Економічна, секторальна та торговельна частини УА можуть не просто регулювати двосторонню торгівлю між сторонами, а й – за наявності політичної волі та за підтримки суспільства – закласти певною мірою основи для нової моделі соціально-економічного розвитку України. Розділ IV «Торгівля та пов'язані з нею питання» передбачає спрощення умов торгівлі товарами, послугами, а також руху капіталу. Метою цього розділу є створення поглибленої ЗВТ шляхом скасування чи зниження митних тарифів на майже 95% тарифних позицій, лібералізація торгівлі послугами, інвестицій, охорони інтелектуальної власності, державних закупівель, правил конкуренції, прозорості регулювання, усунення нетарифних обмежень.

Угода про асоціацію, дійсно, ретельно виписує мету, завдання, принципи співпраці України і ЄС, передбачає адаптацію законодавства України до європейських стандартів у сфері оподаткування з метою формування лібералізованого руху товарів, капіталу і послуг, а також з метою протидії та боротьби із правопорушеннями в податковій сфері. Проте варто розуміти, що ЄС очікує, що впровадження на практиці відповідних нормативно-правових актів, в тому числі, положень самої Угоди, буде здійснюватись в контексті принципів права ЄС і практики Суду ЄС.

Найбільш позитивними ефектами від імплементації УА мають стати: утвердження верховенства права, розвиток свободи слова, захист прав людини, підвищення енергоефективності, диверсифікація постачальників енергоносіїв, підвищення енергоощадності, екологічна спрямованість економічного розвитку, утвердження здорової конкуренції ринкового середовища, впровадження передових методів та інструментів державного управління. Найбільші небезпеки можна очікувати в найближчій перспективі, і полягатимуть вони в імовірності: загострення воєнного конфлікту з Росією, ліквідації великої кількості неконкурентоздатних виробництв, збільшення витрат бюджету на впровадження структурних реформ.

До процесу імплементації УА залучена низка органів державного управління: Президент України, КМУ, Прем'єр міністр та віце прем'єр-міністр України, Урядовий офіс з питань європейської інтеграції у складі Секретаріату Кабінету Міністрів України, Координаційна рада з адаптації законодавства України до законодавства ЄС, РНБО, Міністерство економічного розвитку і торгівлі, Міністерство юстиції та Міністерство закордонних справ України. Інші міністерства та центральні органи виконавчої влади забезпечують реалізацію галузевого співробітництва України з ЄС, імплементацію УА, здійснюють інші заходи у межах своєї компетенції.

Відповідно до положень УА система двосторонніх органів співпраці України і ЄС складається з: Саміту найвищого рівня, Ради асоціації, Комітету асоціації, Парламентського комітету асоціації, представників громадянського суспільства. Вирішення спорів покладено на Раду асоціації, яка приймає обов'язкові до виконання рішення. Органи співпраці України і ЄС створені за принципами інституційної системи ЄС. Для пришвидшення процесу імплементації УА ЄС створив групу підтримки України.

Впровадження УА потребує залучення представників громадянського суспільства. ЄС має великий досвід спільного прийняття рішень інституціями ЄС та представниками громадянського суспільства, а також спільного виконання цих рішень і їх моніторингу.

ВИДИ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ до МОДУЛЯ

Практичне заняття №1

«Адаптація нормативно-правових актів ЄС у сфері оподаткування як інструмент імплементації Угоди про асоціацію»

Завдання для виконання:

Опис завдання:

Випишіть із Додатку 28 до Розділу IV назви нормативно-правових актів, які мають бути адаптовані в процесі імплементації Угоди про асоціацію, вкажіть терміни та межі їх адаптації. Чи вважаєте Ви адаптацію цих нормативно-правових актів ЄС доцільною? Чому? Чи є, на Вашу думку, обґрунтованими терміни та межі їх адаптації? Наведіть Ваші аргументи.

Форма звітності для виконання завдання

Назви нормативно-правових актів Додатку 28 до Розділу IV	Межі їх адаптації	Терміни їх адаптації
Ваш особистий коментар		

Практичне заняття №2

«Інституційне забезпечення імплементації Угоди про асоціацію»

Завдання для виконання:

Опис завдання:

Проаналізуйте План заходів з імплементації Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським Співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони, на 2014-2017 роки. З масиву передбачених заходів виділіть ті, що стосуються безпосередньо податкової сфери. Заповніть таблицю.

Форма звітності для виконання завдання

Положення Угоди	Розділ (глава) Угоди, найменування заходу	Строк виконання	Відповідальний за виконання (з Української Сторони)	Партнери із Сторони
1.				
2...				

Семінарське заняття №1

«Основні засади імплементації Угоди про асоціацію»

Запитання для обговорення:

На основі аналізу положень Угоди про асоціацію та теоретичного матеріалу висловіть та обґрунтуйте свою позицію щодо наступних проблем.

1. Назвіть основні структурні елементи Угоди про асоціацію. Які з них підлягають тимчасовому застосуванню?2. Які заходи мають бути профінансовані Європейським Союзом відповідно до Угоди фінансування з Україною? Як Ви вважаєте, чому саме цим заходам віддали перевагу?3. Відповідно до яких принципів має відбуватися співпраця у сфері оподаткування? У чому вони полягають? Чи легко буде Україні їх дотримуватися?4. Визначте пріоритетні сфери співпраці у сфері оподаткування.5. Які існують винятки в податковій сфері відповідно до ст. 141-142 Угоди про асоціацію? У чому полягає доцільність їх застосування?

Аргументи для обґрунтування

Запитання	Аргументи
1.	
2...	

Семінарське заняття №2

«Проблеми залученості двосторонніх органів співпраці та громадянського суспільства до процесу імплементації Угоди про асоціацію»

Запитання для обговорення:

На основі аналізу положень Угоди про асоціацію та теоретичного матеріалу висловіть та обґрунтуйте свою позицію щодо наступних проблем.

1. Назвіть двосторонні органи співпраці між Україною та ЄС, передбачені в Угоді про асоціацію. Визначте, які їх основні завдання?
2. Чи ефективна, на Вашу думку, така система двосторонніх органів? Відповідь аргументуйте.
3. У чому полягає доцільність залучення громадянського суспільства до процесу імплементації Угоди про асоціацію? Чому ЄС в цьому зацікавлений?
4. Які пропозиції щодо підвищення ефективності участі громадянського суспільства в імплементації положень Угоди про асоціацію Ви могли б внести?

Аргументи для обґрунтування

Запитання	Аргументи
1 – Назвіть двосторонні органи співпраці між Україною та ЄС, передбачені в Угоді про асоціацію. Визначте, які їх основні завдання?	
2 – Чи ефективна, на Вашу думку, така система двосторонніх органів? Відповідь аргументуйте.	
3 – У чому полягає доцільність залучення громадянського суспільства до процесу імплементації Угоди про асоціацію? Чому ЄС в цьому зацікавлений?	
4 – Які пропозиції щодо підвищення ефективності участі громадянського суспільства в імплементації положень Угоди про асоціацію Ви могли б внести?	

ПІДСУМКОВИЙ КОНТРОЛЬ ДО МОДУЛЯ

Тест для самоконтролю

1. Політичні положення Угоди про асоціацію були підписані:
☐ в березні 2013 р.
☐ в березні 2014 р.
☐ в червні 2014 р.
2. Економічні положення Угоди про асоціацію були підписані:
☐ в березні 2013 р.
☐ в березні 2014 р.
☐ в червні 2014 р.
3. Тимчасове застосування положень Угоди про асоціацію, визначених у вербальній ноті Ради ЄС, розпочалося з:
☐ червня 2014 р.
☐ вересня 2014 р.
☐ листопада 2014 р.
4. Впровадження економічних положень та ЗВТ має розпочатися:
☐ 1 січня 2016 року
☐ 1 січня 2017 року
☐ 1 січня 2018 року
5. Останній етап впровадження положень Угоди про асоціацію розпочнеться:
☐ після її ратифікації усіма країнами ЄС
☐ 1 січня 2017 року
☐ після її ратифікації Європейським Союзом
6. Які із вказаних положень *не* будуть застосовуватись тимчасово:
☐ політичний діалог
☐ економічна та галузева співпраця
☐ торгівля і питання, пов'язані з торгівлею
7. На період відтермінування початку тимчасового застосування положень Угоди, що стосуються створення зони вільної торгівлі:
☐ Україна в односторонньому порядку скасовує і зменшує митні тарифи на товари, що походять з ЄС, в рамках автономного преференційного торговельного режиму України для ЄС;
☐ ЄС в односторонньому порядку скасовує і зменшує митні тарифи на товари, що походять з України, в рамках автономного преференційного торговельного режиму ЄС для України;
☐ між партнерами зберігаються діючі митні тарифи на товари, встановлені відповідно до Положень Угоди про партнерство і співробітництво 1998 року.
8. За оцінками Європейської Сторони конкретні фінансові переваги для України від запровадження торговельних преференцій становлять:
☐ майже 100 млн. дол. США на рік
☐ близько 500 млн. євро на рік
☐ Понад 1 млрд. євро на рік

-
9. Процес імплементації Угоди про асоціацію відбувається відповідно до:
- ☐ Плану заходів на 2014-2017 роки
 - ☐ Стратегії європейської інтеграції України до ЄС
 - ☐ Урядового Плану дій: Відновлення України.
10. Відповідно до Угоди про фінансування Контракту для України з розбудови держави для сприяння впровадженню реформ передбачено надання Україні 355 млн. євро:
- ☐ безповоротної допомоги для розв'язання макроекономічних проблем у довгостроковій перспективі
 - ☐ безповоротної допомоги для розв'язання короткострокових економічних проблем
 - ☐ кредитування на пільгових умовах для підготовки до проведення реформ, передбачених Угодою про асоціацію
11. Частина Угоди про асоціацію «Економічне та секторальне співробітництво» містить положення щодо цілей, завдань, напрямів та форм співпраці між Україною та ЄС у:
- ☐ 10 сферах і 3 галузях
 - ☐ 5 сферах
 - ☐ 28 сферах
12. Розділ «Економічне та галузеве співробітництво» Угоди про асоціацію містить зобов'язання щодо імплементації та практичного впровадження:
- ☐ понад 300 нормативно-правових актів ЄС, крім міжнародних договорів
 - ☐ понад 300 нормативно-правових актів ЄС
 - ☐ близько 100 роз'яснень Європейської Комісії та міжнародних договорів ЄС
13. Відносини у сфері оподаткування регулюються в:
- ☐ главі 5 Розділу IV «Торгівля та питання, пов'язані з торгівлею»
 - ☐ главі 4 Розділу V «Економічне та галузеве співробітництво»
 - ☐ главі 2 Розділу VII «Інституційні, загальні та прикінцеві положення»
14. Метою співпраці у сфері оподаткування встановлено:
- ☐ наближення законодавства України до законодавства ЄС у сфері оподаткування
 - ☐ покращення належного управління у сфері оподаткування
 - ☐ боротьба з податковим шахрайством
15. Досягнення мети у сфері оподаткування має здійснюватись на принципах:
- ☐ прозорості, обміну інформацією та добросовісної податкової конкуренції
 - ☐ відкритості, лояльності та добросовісної конкуренції
 - ☐ обміну інформацією, лояльності і солідарності
16. Відповідно до Угоди про асоціацію пріоритетними напрямками співпраці визначено:
- ☐ технічна підтримка та обмін інформацією
 - ☐ вдосконалення і розвиток податкової системи та податкових органів України
 - ☐ наближення законодавства України до законодавства ЄС у сфері оподаткування
17. завдяки спрощенню зовнішньоторговельних відносин України з країнами ЄС кількість злочинів в податковій сфері може:
- ☐ знизитись
 - ☐ зрости
 - ☐ залишитись на існуючому рівні

-
18. Співпраця України з ЄС у сфері протидії та боротьби із шахрайством, зокрема із контрабандою підакцизних товарів включає:
- ☐ поступове зближення акцизних ставок на тютюнові вироби
 - ☐ уникнення накопичення заборгованості ПДВ
 - ☐ боротьба з корупцією
19. Відступ від положень Угоди про асоціацію у сфері оподаткування допускається тільки за умов, що це:
- ☐ передбачено законодавством України
 - ☐ потрібно з метою втілення реформ
 - ☐ не призведе до дискримінації або прихованого обмеження в торгівельно-економічних відносинах
20. Керівництво стратегією інтеграції України до ЄС здійснює:
- ☐ Прем'єр-міністр України
 - ☐ Президент України
 - ☐ Рада національної безпеки і оборони України
21. Реалізацію Стратегії інтеграції України до ЄС забезпечує
- ☐ Президент України
 - ☐ Кабінет Міністрів України
 - ☐ Рада національної безпеки і оборони України
22. Провідну роль в імплементації Угоди про асоціацію *не* відіграє:
- ☐ Міністерство економічного розвитку і торгівлі
 - ☐ Міністерство закордонних справ
 - ☐ Міністерство соціальної політики та праці
23. Політичний діалог та діалог з питань політики на найвищому рівні відбувається на рівні:
- ☐ Самітів
 - ☐ Ради асоціації
 - ☐ Комітету асоціації
 - ☐ Парламентського комітету про асоціацію
24. Рішення, ухвалені Радою асоціації:
- ☐ є обов'язковими для України і ЄС за умов їх ратифікації парламентами сторін
 - ☐ є обов'язковими для України і ЄС без жодних умов
 - ☐ не мають обов'язкової сили для виконання
25. Платформа громадянського суспільства складається з представників громадянського суспільства України і членів:
- ☐ Комітету регіонів ЄС
 - ☐ Комісії ЄС
 - ☐ Економіко-соціального комітету ЄС

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Розпорядження КМУ від 17 вересня 2014 р. № 847-р про Затверджено «План заходів з імплементації Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським Співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони, на 2014-2017 роки» [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua>
2. Розпорядження КМУ від 7 травня 2014 р. № 452-р «Про підписання Угоди про фінансування» (Контракт для України з розбудови держави) [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/452-2014-%D1%80>
3. Розпорядження Міністерства Юстиції України від 24.01.2011 «Характеристика громадських формувань як інститутів громадянського суспільства» [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/n0016323-11>
4. Установчі договори Європейського Союзу (консолідовані версії) / пер. Державного департаменту з питань адаптації законодавства, за заг. ред. Олени Зеркаль. – К.: «Ніка-Прінт», 2010. – 416 с.
5. Тимчасове застосування Угоди про асоціацію між Україною та ЄС 28.10.2014 [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=247667894&cat_id=223223535
6. Указ Президента України «Про затвердження Стратегії інтеграції України до Європейського Союзу» від 11.06.1998 р. за № 615/98 [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/615/98>
7. Тачинська Й., Льченко О. Право внутрішнього ринку ЄС / Й. Тачинська, О. Льченко. – навч. пос. - К. : ІМВ КНУ імені Т. Шевченка, 2005. – 143 с.
8. Указ Президента України від 24 березня 2012 року № 212/2012 «Про затвердження Стратегії державної політики сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні» [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/212/2012>
9. Указ Президента України про «Питання сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні» від 25 січня 2012 року № 32/2012 [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/32/2012>
10. Урядовий офіс з питань європейської інтеграції, 29.10.2014 [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=247716525&cat_id=223223535
11. Фінансова підтримка та технічна допомога 14.11.2014 [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=247750777&cat_id=247749488
12. Яценюк: Кабмін не має наміру ухвалювати рішення про відтермінування імплементації Угоди з ЄС [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.newsru.ua/ukraine/15sep2014/nikakih_otsrochek.html (15.09.2014) - Назва з екрана.
13. Вербальна Нота Генерального Секретаріату Ради Європейського Союзу, SGS14/12029 [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/994_b50/para2#n2
14. Відновлення України. План дій. – 17 с. [Електронний ресурс] – Режим доступу: www.kmu.gov.ua/document/247648260/plan_ua.pdf
15. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом і його державами-членами, з іншої сторони. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.kmu.gov.ua/kmu/control/uk/publish/article?art_id=246581344&cat_id=223223535
16. Грицяк І.А., Говоруха В.В., Стрельцов В.Ю. Правова та інституційна основи Європейського Союзу: підручник / За заг.ред. М. Бойцуна, І. Грицяка, Я. Мудрого, О. Рудіка, Л. Прокопенка, В. Стрельцова. – Х.: Вид-во ХарІ НАДУ «Магістр», 2009. – 620 с. – С. 118.

17. Двосторонні органи асоціації Україна – ЄС, 23.12.2014 [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.kmu.gov.ua/kmu/control/uk/publish/article?showHidden=1&art_id=247837991&cat_id=223223535&ctime=1419349226805
18. Європейська інтеграція: навч.посібн. для студентів вищих навчальних закладів та слухачів магістерської підготовки за напрямом «Державне управління» / Кол.авт.; за аг.ред.проф. І. А. Грицяка та Д.І. Дзвінчука. – Івано-Франківськ: Місто НВ, 2013. – 464 с. – С.61-63
19. Оржель О. Європейське врядування як чинник згуртування Європейського Союзу: торетико-методологічні засади : монографія / О. Оржель. – К. : НАДУ, 2012. – 236 с.
20. Нагорна І. В.. Державне управління в країнах-членах ЄС: навч.посібник / за заг.редакцією: М. Бойцуна, Я. Мудрого, О. Рудіка. - К.: Вид-во «Міленіум», 2009. – 192 с.
21. Шлапак: Заборгованість з відшкодування ПДВ - 16,7 млрд грн. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://espresso.tv/new/2014/03/25/shlapak_zaborhovanist_po_vidshkoduvannnyu_pdv_skladaye_167_mlrd_hrn (25.03.2014) - Назва з екрана.
22. Інституційне забезпечення європейської інтеграції [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?showHidden=1&art_id=230525707&cat_id=223236991
23. Конституція України // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1996, № 30, ст. 141.
24. Заборгованість з відшкодування ПДВ досягла 4,5 млрд грн, ще 11 млрд — «спірна сума» [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://ua.racurs.ua/news/13089-zaborgovanist-z-vidshkoduvannya-pdv-dosyagla-4-5-mlrd-grn-sche-11-mlrd-spirna-suma> (11.07.2013) - Назва з екрана.
25. Осипчук М. Д. Специфіка відмивання злочинних доходів за допомогою зовнішньоторговельних операцій в Україні [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.spilnota.org.ua/ua/article/id-1192/> (27.06.2014) – Назва з екрана.
26. Постанова Верховної Ради України «Про Заяву Верховної Ради України «Про європейський вибір України»» 16 вересня 2014 року № 1679-VII [Електронний ресурс] – Режим доступу:<http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1679-18>
27. Постанова Кабінету Міністрів України від 13 серпня 2014 р. № 346 «Про Урядовий офіс з питань європейської інтеграції» [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/346-2014-%D0%BF>
28. Постанова КМУ «Деякі питання адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу» від 15 жовтня 2004 р. № 1365 [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1365-2004-%D0%BF>
29. Постанова КМУ від 27 травня 2014 р. № 157 «Деякі питання Секретаріату Кабінету Міністрів України» [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/157-2014-%D0%BF/paran55#n55>
30. Постановою Кабінету Міністрів України від 10 грудня 2014 р. № 700 «Питання підготовки та проведення засідань окремих двосторонніх органів асоціації між Україною та ЄС» [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/700-2014-%D0%BF>
31. FACTBOX - How carousel fraud works [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://uk.reuters.com/article/2009/08/20/uk-carousel-fraud-britain-factbox-sb-idUKTRE57J43U20090820>
32. Про затвердження Порядку планування та моніторингу реалізації органами виконавчої влади Стратегії державної політики сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні Кабінет Міністрів України; Постанова, Порядок від 25.12.2013 № 968 [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/go/968-2013-p>

33. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 17 вересня 2014 р. № 847-р «Про імплементацію Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським Співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони» [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/847-2014-%D1%80/page>

34. В Україні було запущено «карусельне» шахрайство [Електронний ресурс] – Режим доступу: 31.10.2006 08:20 <http://for-ua.com/article/160256>

35. Сушко О. Угода про асоціацію Україна-ЄС: дороговказ реформ / О. Сушко, О. Зелінська, Р. Хорольський, В. Мовчан, І. Солоненко, В. Гуменюк, В. Трюхан . – К., 2012. – 55 с.

ЗМІСТ

Назва	Сторінка
Програма Модуля	3
Теоретичні та інформаційні матеріали до Модуля	7
Теоретичний матеріал до Модуля	8
Види навчальної діяльності до Модуля	26
Підсумковий контроль до Модуля	30
Список рекомендованих джерел до Модуля	33

Навчальне видання

**Навчальний посібник до модуля
«Організаційно-правові засади імплементації
Угоди про асоціацію між Україною та ЄС»**

Автор:

Чулаєвська Марина Євгенівна

Видавництво “_____”

Реквізити видання